

12. Hierarchia wartości

1. CELE LEKCJI – WYMAGANIA OGÓLNE

- odkrywanie priorytetów życiowych i umiejętność zbudowania hierarchii wartości;
- ukazanie znaczenia wartości i autorytetów w życiu człowieka.

2. TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

uczeń:

- na podstawie osobistego doświadczenia opowiada historię ze swojego życia związaną z momentem podjęcia ważnej decyzji;
- na podstawie własnego doświadczenia układa hierarchię wartości;
- po lekcji wymienia i wyjaśnia rodzaje wartości;
- po lekcji rozpoznaje swoje wartości i autorytety;
- definiuje pojęcie wartości.

3. POJĘCIA, POSTACI

- wartość,
- wartości hedonistyczne,
- wartości witalne,
- wartości materialne,
- wartości duchowe.

4. WARTOŚCI

- świadomość znaczenia właściwego ułożenia swojego programu życiowego,
- przyjęcie, że dla osoby wierzącej Bóg powinien zajmować pierwsze miejsce w życiu.

5. SCHEMAT LEKCJI

- pierwsza ważna decyzja w życiu,
- wybór wartości.

6. PROPOZYCJA REALIZACJI

Wprowadzenie

Metoda – podróż w wyobraźni. Nauczyciel prosi uczniów, żeby usiedli wygodnie (mogą zamknąć oczy) i wrócili myślami do takiego momentu w życiu, w którym podjęli swoją pierwszą poważną decyzję, nad którą długo się zastanawiali. Jaka to była decyzja, czego dotyczyła, kiedy miała miejsce? Po chwili ciszy i zastanowienia, nauczyciel zachęca kilku uczniów do opowiedzenia tej historii.

Podsumowanie: odwołując się do przykładów podanych przez uczniów, nauczyciel stwierdza, że w życiu dokonuje się wyborów w oparciu o pewne zasady. Zasady te określa się mianem wartości.

Rozwinięcie tematu

Metoda – 2,4,8. Nauczyciel krótko wprowadza w zasadniczą część lekcji: w klasie I mówiliśmy o rodzajach wartości. Można wyróżnić wartości: materialne (dom, samochód, modne ubrania), hedonistyczne (przyjemność), witalne (ciało, tężyzna fizyczna), duchowe (etyczne, związane z religią). Wybór tych wartości zależy od doświadczenia życiowego, wychowania, środowiska. Wartości są związane z celami, które człowiek wyznacza sobie w życiu.

Nauczyciel prosi uczniów, żeby podzielili się na pary i zastanowili się w nich, jakie wartości są według nich najważniejsze, takie, którymi powinien kierować się człowiek w swoim życiu; po 3 – 4 minutach uczniowie tworzą „czwórki” i rozmawiają kilka minut, przedstawiając swoje skojarzenia i wnioski, jakie nasunęły im się w rozmowie w parach. Następnie uczniowie łączą się w „ósemki” i ponownie wymieniają się poglądami. Każdej „ósemce” nauczyciel daje duży karton papieru i markery; prosi, aby uczniowie zastanowili się, jakie są najważniejsze wartości, i wypisali je. Po zakończonej pracy kartki zostają umieszczone na tablicy; przedstawiciel grupy odczytuje wartości i podaje krótkie uzasadnienie ich wyboru.

Podsumowanie: budowanie hierarchii wartości w swoim życiu jest długotrwałym procesem połączonym z licznymi wyborami. Ludzie układają sobie świat wartości, kierując się wizją własnego życia. To, co uważamy za najważniejsze, bezpośrednio wpływa na sposób naszego życia i na decyzje, które podejmujemy. Motywacją każdego chrześcijanina przy wyborze wartości powinno być zbawienie duszy i jedność z Bogiem.

Zakończenie

Zob. podręcznik, „Zapamiętaj”.

Notatka

Przepisanie wartości z dużych kartek papieru.

Korelacja z edukacją szkolną:

- a) etyka – rozumienie i wybór wartości,
- b) j. polski – wartości, wolność, sacrum.

7. INNE MOŻLIWOŚCI REALIZACJI

Nauczyciel może poprosić uczniów o przeczytanie z podręcznika drugiego pytania z „Pracy domowej” i napisanie listu do kolegi na wskazany temat przy wykorzystaniu wiadomości z podręcznika.

Nauczyciel może też, wraz z uczniami, dokonać analizy myśli św. Augustyna: „Jeśli Bóg jest na pierwszym miejscu w twoim życiu, to wszystko jest na właściwym miejscu, ale jeśli Bóg nie jest na pierwszym miejscu w twoim systemie wartości, to w twoim życiu jest bałagan”.

8. ALTERNATYWNE TEKSTY DO WYKORZYSTANIA

Świat współczesny wartości młodzieży

Już powierzchowna analiza zebranych danych pozwala zauważyć, że ranga wartości wybieranych przez młodzież uległa na przestrzeni sześciu lat pewnym zamianom. Swą nienaruszalną pozycję zachowały miłość i rodzina – co ciekawe, bowiem obie te wartości ukazują nierozłączność pewnych procesów zachodzących w światopoglądzie młodych ludzi, dla których życie w otoczeniu bliskich sobie osób jest najwyższej cenie. Niemniej jednak warto zauważyć, że miłość należy tu widzieć także jako uczucie do płci przeciwnej oraz że wizja przyszłego usamodzielnienia się związana jest w konsekwencji – prędzej czy później – z założeniem własnej rodziny. Z analizy przeprowadzonych badań wynika, że w ostatnim czasie spadła w stosunku do uprzednich lat pozycja sprawiedliwości i wiary, zaś wzrosła i to znacznie – ranga mądrości. To dość ciekawe zjawisko, tym bardziej, że mając na uwadze uwarunkowania psychologiczne młodzieży wchodzącej w dorosłość, należy pamiętać o jej szczególnym wyczuleniu moralnym, o pojmowaniu świata na zasadach ostrego rygoryzmu moralnego. Osiemnastolatek podchodzi do wielu kwestii niezwykle emocjonalnie, co zwykle może być przyczyną często jednoaspektowego postrzegania rzeczywistości. Dla młodego człowieka istnieją prawda lub fałsz – nie toleruje on dwuznaczników – stąd zapewne wysoka pozycja prawdy w prezentowanej hierarchii wartości. Dlaczego natomiast obserwuje się obniżenie pozycji sprawiedliwości? Zapewne odpowiedź znajdziemy

w wypowiedziach uczniów na temat wartości obowiązujących we współczesnym świecie. Większość z nich wypełnia pesymizm i lakoniczne stwierdzenia typu: „dzisiaj nie obowiązują żadne wartości”, „świat jest pełen zła i oszustw”, „współcześnie dominuje pieniądź”, „ludzie postępują nieetycznie” itd. Tego typu wypowiedzi wynikają właśnie z braku poczucia sprawiedliwości. Tym bardziej, że często uważa się wśród młodzieży uwagi na temat niesprawiedliwości (niesłusznie wymierzonej przez rodziców czy zbyt niskiej oceny postawionej przez nauczyciela). Kwestia wiary jest natomiast, w przypadku młodego człowieka, szczególnie skomplikowana. Młodzież pojmuje Boga, wiarę i kwestie życia wewnętrznego we własny sposób. Częstokroć ważniejszym wydaje się jej duchowy aspekt życia religijnego niż sama instytucja Kościoła, stąd bogactwo religijnych doznań rezerwuje sobie i tylko sobie na własny wewnętrzny użytek. Zastanawiającym jest natomiast fakt, że w badaniach z 2001 i 2004 r. ostatnią niezmiennie pozycję zajmuje kategoria piękna – jako wartości. Czyżby młodzież nie dostrzegała roli, jaką odgrywa ta wartość w naszym życiu? Myślę, że nie. Wynika to raczej z mylącej definicji stosowanej przez młodzież w odniesieniu do tej kategorii. Uczniowie podchodzą do tej prawdy jako do kategorii estetycznej, pomijając zupełnie aspekt piękna wewnętrznego, tego, które „zachwyca do pracy” i pośrednio warunkuje sens życia. I stąd zapewne bierze się ostatnia ranga tej wartości.

Ważnych wniosków dostarcza nam także analiza kategorii pracy, która dla uczniów ankietowanych w 2001 i 2004 r. niezmiennie plasuje się na IV pozycji. Maturzyści wybierają ją jako jedną z ważniejszych wartości, a wpływa na to zapewne zła sytuacja ekonomiczna regionu, w którym żyją. Problemy związane ze znalezieniem pracy, liczne transformacje zachodzące w społeczeństwie i niepewność sytuacji na rynku pracy rodzą frustracje i poczucie zagrożenia. Dodatkowych bodźców dostarcza pewien wzór życia lansowany przez środki masowego przekazu. Standardem staje się marzenie o dobrej i łatwej pracy, luksusowym samochodzie, wygodnym, dobrze wyposażonym mieszkaniu i życiu w luksusie. Świat łatwy i będący w zasięgu twojej ręki – jak zdają się krzyčeć reklamy, którymi stale jesteśmy bombardowani. Ale to świat ułud – rzeczywistość jest zupełnie inna. Owszem zdarza się, że niektóre marzenia się spełniają, ale tylko nielicznym. A co z resztą młodzieży? Pozostaje szara rzeczywistość, rodząca się frustracja, narastające zniechęcenie. W konsekwencji w najlepszym wypadku mamy do czynienia z eskapizmem, w najgorszym z zejściem na drogę łatwego i szybkiego zysku. Dlatego należy zrobić wszystko, by nie dopuścić do dewaluacji pojęć i norm moralnych. To zadania stojące przed rodziną, szkołą, Kościołem i całym społeczeństwem. (...)

Sondaż z 1998 roku		Sondaż z 2001 roku		Sondaż z 2004 roku	
Ranga	Nazwa wartości	Ranga	Nazwa wartości	Ranga	Nazwa wartości
I	Miłość	I	Miłość	I	Miłość
II	Sprawiedliwość	II	Sprawiedliwość	II	Rodzina
III	Rodzina	III	Rodzina	III	Mądrość
IV	Prawda	IV	Praca	IV	Sprawiedliwość
V	Wiara	V	Wiara	V	Prawda
VI	Mądrość	VI	Prawda	VI	Praca
VII	Dobro	VII	Dobro	VII	Dobro
VIII	Godność	VIII	Dobrobyt	VIII	Wiara
IX	Praca	IX	Mądrość	IX	Dobrobyt
X	Piękno	XI	Godność	X	Godność
XI	Dobrobyt	XI	Tradycja	XI	Tradycja
XII	Tradycja	XII	Piękno	XII	Piękno

Liliana Tabor-Witoń

Źródło: <http://www.niedziela.pl/arttykul/36004/nd/zdjecia> (dostęp: 25.05.2014).